

Ärende

Yttrande över regeringens skrivelse 2013/14: Biståndspolitisk plattform.

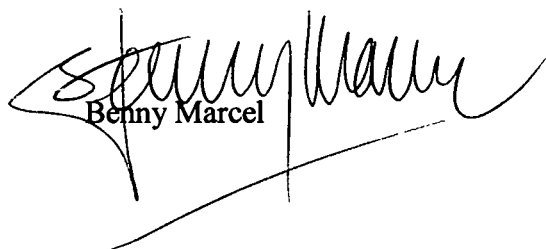
Kulturrådets beslut

Generaldirektören beslutar att godkänna yttrandet enligt bilaga.

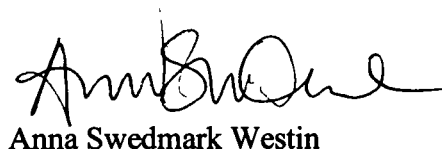
Handläggning av ärendet

Detta beslut har fattats av t f generaldirektör Benny Marcel efter föredragning av handläggare Anna Swedmark. I beredning av ärendet har även handläggare Mårten Lempert och Maria Lewenhaupt samt t f avdelningschef Mika Romanus och avdelningschef Ulrica Engström Nilsson deltagit.

På Kulturrådets vägnar

Benny Marcel

Anna Swedmark Westin

Utrikesdepartementet
Enheten för styrning av utvecklingssamarbetet
103 33 Stockholm

Yttrande över regeringens skrivelse 2013/14: Biståndspolitisk plattform

Kulturrådet har anmodats att yttra sig avseende ovan rubricerade remiss och vill avlämna följande synpunkter. Kulturrådet vill dock framhålla att remisstiden varit mycket kort vilket begränsat möjligheten att lämna ett fullständigt yttrande över alla de områden som tas upp i skrivelsen. Kulturrådet står gärna till förfogande för dialog kring hur synergier mellan kulturpolitiken och biståndspolitiken kan utvecklas ytterligare.

Inledning

Kulturrådet ska inom ramen för myndighetens uppdrag främja kulturens roll för yttrandefrihet och demokratisering i internationella sammanhang. Detta görs på olika sätt genom bidragsfördelning samt andra främjande insatser inom flertalet konstområden. Kulturrådet ska också verka för synergier mellan kulturpolitiska och biståndspolitiska insatser.

Kulturrådet har flerårig erfarenhet av att arbeta med internationella frågor inom gränsområdet kultur- och biståndspolitik. Mellan åren 2004-2009 fungerade Kulturrådet som facilitator för ett av Sida finansierat kultursamarbete mellan Sverige och Sydafrika.

Under åren 2011-2013 ansvarade Kulturrådet för medel för aktörssamverkan inom kulturområdet, finansierat av Sida. Inom ramen för programmet finansierades projekt i de sex länder som innefattas av stödet (Botswana, Indien, Indonesien, Kina, Namibia och Sydafrika). Övergripande mål för dessa projektsamarbeten är att bredda och utveckla kultursamarbetet mellan Sverige och respektive land, och på så sätt bidra till fattigdomsbekämpning i bred bemärkelse och en hållbar global utveckling. En utvärdering av programmet pågår.

Utifrån ovanstående ser Kulturrådet skäl till att den biståndspolitiska plattformen förtydligar konstens och kulturens roll för yttrandefrihet och demokratisering.

I plattformen konstaterar regeringen att biståndet ska utgå från de mänskliga rättigheterna. Kulturrådet vill särskilt framhålla artikel 22 och artikel 27 i deklarationen om mänskliga rättigheter vilka erkänner den enskildes kulturella rättigheter och rätten att fritt delta i samhällets kulturella liv. De principer och värderingar som uttrycks i FNs Barnkonvention är i detta sammanhang också värdefulla att lyfta fram och implementera.

Liksom FN:s råd för mänskliga rättigheter påpekar i artikel 86 i *Report of the Special Rapporteur in the field of cultural rights* från mars 2013 innebär begränsningar av konstnärliga rättigheter, såsom yttrandefrihet och upphovsrätt, både kulturella, sociala och ekonomiska förluster.

Vidare framgår av artikel 3 i Unescos konvention om kulturell mångfald att kulturell mångfald är en utgångspunkt för utveckling, däribland ekonomisk tillväxt. Det är Kulturrådets uppfattning att kultur inom ramen för biståndspolitik är såväl ett mål som ett medel. Som framgår av synpunkterna nedan kan kulturen även spela en betydelsefull roll för att lyfta fram, debattera och nå samförstånd i frågor som inte kan diskuteras i andra sammanhang.

Kulturrådets synpunkter

Nedan framgår Kulturrådets förslag till tydliggöranden av kulturens roll och betydelse för utvecklings- och biståndsfrågor i den biståndspolitiska plattformen. Kulturrådet vill särskilt fästa uppmärksamhet på att den konstnärliga friheten bör ses som en del i yttrandefriheten. Svenskt bistånd bör i detta sammanhang kunna verka för att fler svenska städer blir fristäder för konstnärer som lever under hot i sina hemländer.

Kulturrådet ser positivt på att man framhåller kultursektorns organisationer som viktiga förändringsaktörer för att föra utvecklingen framåt i utvecklingsfrågor tex. vad gäller att öka jämställdheten.

Kulturrådet vill i detta sammanhang även framhålla kulturella och kreativa näringars stora potential när det gäller att skapa nya arbetstillfällen, utveckling och tillväxt.

5.1.1 Stärkta möjligheter att hävda medborgerliga och politiska rättigheter, utöva demokratiskt inflytande och organisera sig

Kulturrådet ställer sig positiv till att särskilda insatser för mänskliga rättigheter och demokratisering ska utgöra en väsentlig del i svenskt demokratibistånd, särskilt i världens mest ofria länder. Regeringen konstaterar i detta sammanhang att respekten för de olika opinionsfriheterna utgör en stomme i det demokratifrämjande arbetet. Kulturrådet vill i detta sammanhang även fästa uppmärksamhet på att den konstnärliga friheten bör ses som en del i yttrandefriheten.

5.1.2 Stärkta demokratiska processer och institutioner samt ökad respekt för rättsstatens principer

Demokratisk utveckling kräver fungerande och oberoende institutioner och processer och i skrivelsen framhålls att Sverige ska prioritera utvecklingen av en effektiv, öppen och väl fungerande förvaltning. Detta är en förutsättning även för aktörer inom det kulturpolitiska fältet. I länder och regioner där det finns en avsaknad av en nationell kulturpolitik eller där dess relevans för utvecklingsarbete inte uppmärksammas, kan svensk kulturpolitisk kompetens bidra till att stärka utvecklingen genom samarbeten initierade av kulturaktörer själva eller genom insatser i dialog med en myndighet i Sverige.

5.1.3 Ett livskraftigt och pluralistiskt civilsamhälle och stärkta demokratiseringsaktörer

Regeringen framhåller civilsamhällets betydelse i biståndet och vill tillvarata Sveriges gedigna erfarenhet av partnerskap mellan civilsamhällets aktörer i Sverige och i de länder biståndet verkar. Kulturrådet ser positivt på att man i detta sammanhang framhåller kultursektorns organisationer som viktiga förändringsaktörer för att föra utvecklingen framåt med konstnärliga uttryck som både verktyg och metod. Det är, enligt Kulturrådets mening, angeläget att den roll som kulturlivets organisationer har, och kan spela som förändringsaktörer i demokratiska förändringsprocesser tydligt tas tillvara även framöver. Konst- och kulturlivets organisationer och dess roll i demokrati och samhällsutveckling kan med fördel ytterligare lyftas fram.

5.1.4 Ökad jämställdhet och stärkt egenmakt för kvinnor och flickor

Svenskt bistånd ska bidra till ett jämställt samhälle och regeringen framhåller att ett effektivt jämställdhetsfrämjande arbete behöver riktas till alla grupper av människor i syfte att förändra institutioner och samhällsstrukturer. I detta sammanhang vill Kulturrådet framhålla att det är vanligt att förändringsaktörer inom kulturområdet arbetar med

samhällsstrukturer och komplexa förhållanden för att främja jämställdhet mellan könen.

Kulturrådet saknar en tydligare skrivning kring betydelsen av att arbeta för stärkta rättigheter för hbt-personer. Enligt regeringens strategi för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck ska homo- och bisexuellas samt transpersoners rättigheter ingå i de prioriterade områden som regeringen uppmärksammar i utvecklingssamarbetet.

5.1.5 Stärkt tillgång till fria och oberoende nya och traditionella medier

Yttrandefrihet och framväxten av fria oberoende och ansvarsutkrävande medier ska främjas inom svenskt bistånd. Det är av yttersta vikt att konstnärer kan verka i sina hemländer under trygga förhållanden. Kulturrådet välkomnar formuleringarna i delmål 5.1.5 som betonar vikten av en gynnsam lagstiftning och politik som möjliggör kulturell mångfald och rätt till kulturella uttryck. Samtidigt skulle Kulturrådet önska en starkare skrivning om kopplingen till kulturens roll i ett demokratiskt samhälle.

Svenskt bistånd bör i detta sammanhang kunna verka för att fler svenska städer blir fristäder för konstnärer som lever under hot i sina hemländer. Att Sverige kan erbjuda fristäder till förföljda författare och andra kulturutövare är av stor betydelse för att skydda och utveckla den konstnärliga yttrandefriheten.

5.2.2 Fler och bättre jobb

Biståndet ska främja entreprenörskap, innovation och ett gynnsamt näringsklimat. Kvinnligt företagande har också en viktig roll i arbetet för ökad jämställdhet mellan könen. Kulturrådet vill i detta sammanhang framhålla kulturella och kreativa näringars stora potential när det gäller att skapa nya arbetstillfällen, inte minst för kvinnor. Musik-, film-, konsthantverk- och designsektorn spelar en allt viktigare roll i skapandet av nya arbetstillfällen, och kan fungera som motor för utveckling och tillväxt. Ofta skapar dessa områden arbetstillfällen även utanför kultursektorn. Kulturrådet vill i detta sammanhang även hänvisa till artikel 14 i Unescos konvention om skydd för och främjande av mångfald av kulturyttringar.

5.4.1 Förbättrad tillgång till sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter samt minskad utsatthet för hiv och aids.

Enligt Kulturrådets erfarenheter kan kulturaktörer bidra med en kompetens som ger frågor en annan gestaltning och därmed skapar möjlighet för

diskussion. Erfarenheter har visat på goda resultat inom komplexa områden som till exempel kvinnlig omskärelse.

5.5.1 Minskad sårbarhet för konflikt och återfall i konflikt

Ett samhälles sårbarhet för väpnad konflikt hänger samman med dess förmåga att hantera motsättningar utan att dessa övergår i våld. Sverige ska i detta sammanhang stödja en inkluderande dialog om konfliktförebyggande, andra former av fredlig konflikthantering, förtroendeskapande och försoning. Stödet kan utföras av kapacitetsutveckling av aktörer eller institutioner som är delaktiga i processer. Det civila samhället spelar här en betydelsefull roll.

Kulturrådets erfarenheter visar att kultur kan spela en roll för ett samhälles förmåga att hantera motsättningar utan att dessa övergår i våld. Kulturen kan också erbjuda verktyg och metoder för upprättande av förtroende och försoning.

5.5.3 Minskat könsrelaterat våld

Samhällen där kvinnor har egenmakt och är aktiva deltagare i politik, ekonomi, och samhällsliv tenderar att vara mindre vålds- och konfliktbenägna. Det svenska biståndet ska därför främja jämställdhet mellan kvinnor och män.

Kulturrådet vill även i detta sammanhang lyfta fram kulturens möjligheter att främja ökad jämställdhet vad gäller ekonomi och samhällsliv. Kulturen kan även, i enlighet med ovan, erbjuda verktyg för försoning och upprättande av förtroende vilket kan vara gynnsamt för att minska det könsrelaterade våldet.